

Slovenski dom

Štev. 179

V Ljubljani, ponedeljek, 9. avgusta 1937

Štev. II.

Ogenj v Španiji in okrog Španije je spet oživel

Marseille, 9. avgusta. AA. Radijska postaja v Marseilleu je razglasila, da je po vestih iz Alžira neko neznano letalo, večer bombardiralo parnik »Christie« kakih 18 milj. zapadno od Alžira.

Pariz, 9. avgusta. AA. S parnika »Clis Tacise« je prispela brezlična brzotjavka, ki pravi, da je neznano letalo bombardiralo ladjo zapadno od Alžira.

London, 9. avgusta. Angleška vlada je vložila pri nacionalističnem poveljstvu oster ugovor zaradi letalskega napada na angleški parnik »Britis Corporal«, za katerega so odgovorna po izpovedih mornarjev z napadene ladje nacionalistična letala.

Nacionalistični krogi v Salamanci pa izjavljajo, da je za poslednje napade na trgovske ladje na Sredozemskem morju odgovorna valencijska vlada. Pravijo, da lahko to tudi dokažejo. Pa že okoliščina, da je bila napadena tudi neka italijanska ladja, kaže na to, da so napadala letala pripadala republikancem.

Barcelona pred revolucijo

Barcelona, 9. avgusta. AA. Policija je bila včeraj ves dan v pripravljenosti in posamezni oddelki so zasedli tudi vse važne strateške točke. Po ulicah so krožili tanki in oklopni avtomobili. Policijski oddelki so bili oboroženi s strojnimi in oklopnimi motornimi kolesi. Splošno se je pričakovalo, da bodo anarhisti, ki se bore na aragonski fronti, zaradi poslednjih ukrepov katalonske vlade pobegnili in se poskušili vrniti v Barcelono. Oblasti so na špansko-francoski meji v dolžini 25 km ustavile ves obmejni promet.

Iz Leride poročajo, da je prišlo tam do hudega epopadea med policijskimi organi in neko skupino dezertirjev, ki so skušali zbežati čez mejo v Francijo. V spopadu je bil ubit neki policist. Aretirali so samo enega dezertirja. Ostalih 19 ter njihovi vodniki so zbežali.

Predsednik osrednje španske vlade Negrin je enoči prispel v Barcelono in imel dolgo konferenco s predsednikom katalonske vlade Companysom. Tukajšnji politični krogi pripisujejo sestanku obeh državnikov zelo velik pomen.

Vrenje v rdečem taboru

Saint Jean de Luz, 9. avgusta. AA. (Stefani) Tu govore, da so bile zadnje dni v Valenciji ostre ma-

nifestacije zoper Indalecia Prieta in generala Miaje. Largo Caballero je stopil na čelo vseh strank in ekstremnih društev, kakor anarhistične zveze, glavne delavske zveze in raznih drugih levičarskih strank, h katerim je treba prišteti tudi mednarodne brigade. Vse kaže, da podpira sovjetska vlada gibanje zoper vladno Negrina, tako da je njen položaj čedalje težji.

Verjetne in neverjetne vesti iz Valencije

Valencia, 9. avgusta. AA. Pravosodno ministrstvo je izdalo komunikate, v katerem pravi, da vlada smatra že v sedanjem trenutku za potrebno, da se v šolah ponovno uvede verski predmet, čeprav kot privatni pouk. Otvoritev cerkva se bo dovela pozneje. Za to je treba cerkve, ki jih je vlada dala porušiti, spet zgraditi.

Valencia, 9. avgusta. AA. Ministrstvo za narodno obrambo je objavilo nove podrobnosti o kr-

vavih neredih v neposredni bližini Toleda. Med nacionalističnimi četami je prišlo do hudih spopadov. Severno zapadno od gore Mirabelle se je razvila ostra bitka. Vse španske edinice so se postavile proti tujim prostovoljskim oddelkom.

Gijón, 9. avgusta. AA. Skupina republikanskih dinamiterjev je prodrla v nacionalistično ozemlje v bližini vasi Cornelana, kjer je vrgla v zrak most preko reke Narseje. Na ta način je prekinila prometno zvezo z Galicijo. Nacionalisti bodo morali po velikih ovinkih dovažati svojim četam na fronti živež in vojni material. Republikanci so postavili v bližini tega kraja tudi manjša strojniška gnezda. Na ta način bodo nacionalistom še za nekaj časa onemogočili ponovno zgraditev mostu.

Almeria, 9. avgusta. AA. (Havas) Republikanske čete so zavzele velik del ozemlja okrog Motrile. Izvedelo se je, da je tam nastal upor v nacionalistični garniziji. Iz centra mesta se čuje že od večerj stalno streljanje.

Romunski kralj v Splitu in pri naših pomorskih letalcih

Split, 9. avgusta. Včeraj se je pripeljal romunski kralj Karol, ki se vrača iz Miločera, v splitsko luko ob 9.40 s parnikom »Dubrovnik«. Četrte ure po prihodu se je kralj z motornim čolnom od »Dubrovnika« pripeljal na obalo pred zgradbo banske uprave, kjer so ga pričakovali in sprejeli ban Jablanović, mestni svetnik dr. Celič, poveljnik mesta general Marinković in častni konzul kraljevine Romunije v Splitu Burić. Ob obali je bila razvrščena častna četa vojaštva z godbo in zastavo na čelu. Zbrala se je tudi velika množica ljudstva. Ko je kralj zapustil »Dubrovnik«, je oddalo 21 topov častno salvo. Čim je motorni čoln s kraljem prispel k obali, je vojaška godba intonirala romunsko himno. Med tem sta kralja pozdravila ban in poveljnik mesta, nato pa je kralj pregledal častno četo. Nj. Vel. kralju

je nato ban predstavil prisotne zastopnike civilnih in vojaških oblasti. S svojim spremstvom se je Nj. Vel. kralj podal peš po mestu in si ga ogledal. Med potjo mu je ljudstvo prirejalo burne ovacije.

Kralj Karol si je s svojim spremstvom ogledal Dioklecianovo palačo. Po Carjevem rovu je peš odšel do Peristila, kjer si je ogledal zlasti spomenik Grigorija Ninskega ter katedralo svete Duje. Po Rimski ulici se je nato podal do Zlatih vrat. Nato se je v odprtem avtomobilu z banom dr. Jablanovićem odpeljal po Zagrebski in Marmontovi ulici na Marjan. Pred Mestrovjevo vilo se je ustavil in si v njegovem ateljeju ogledal najnovejša dela. Nato se je podal v oceanografski institut. Po ogledu instituta se je kralj Karol povzpел na Marjan, kjer ga je sprejel in pozdravil predsednik društva »Marjan« dr. Ratič. Z razglednega stolpa kralja Aleksandra si je ogledal panoramo Splita in okolice. Nato je odšel v jadransko ladjedelnico. Kralj si je z zanimanjem ogledal naprave v ladjedelnici in se zanimal posebno za gradnjo rušilca naše vojne mornarice in dveh parnikov za »Jadransko plovstvo«. Direkcija ladjedelnice je v svojih pisarnah servirala kralju Karolu in njegovemu spremstvu prigrizek. Ob 11.20 se je kralj Karol II. z avtomobilom odpeljal preko Solina v Vranjic. Tam ga je sprejela in burno pozdravila vsa vas. Kralj Karol se je s svojim spremstvom podal na bojni čoln kraljeve mornarice in se z njim odpeljal v Trogir.

V Trogir je prispel ob 12.19. Pozdravila sta ga predsednik občine Mileta in župnik Delale. Velika množica ljudstva mu je priredila ovacije. Vse mesto je bilo zelo svečano razpoloženo. Na vseh hišah so bile obešene zastave. Nj. Vel. kralj Karol si je ogledal katedralo, ki mu je izredno ugajala, portal in druge znamenitosti. V Trogiru je ostal do 12.05. Z vojnimi čolnom se je tedaj odpeljal dalje v Divulje. Tam ga je sprejel poveljnik divizije. Častna četa vojakov in vsi oficirji so bili razvrščeni pred letalskimi hangarji. Kralj Karel je pozdravil častno četo z »Bog pomoz! junaci!« in tudi oficirje. Ogledal si je hangarje in vse ostale naprave. Skupno s svojim spremstvom se je kralj Karol odpeljal iz Divulj v Kaštel Stari. Tudi tam je romunskega vladarja sprejela velika množica ljudstva s kaštelansko godbo, ki je intonirala romunsko himno. Kralj se je v Kaštelu Starem poslovil od bana, ki ga je ves čas spremljal, se mu zahvalil za sprejem in mu izrazil svoje navdušenje spričo prirodnih lepot Dalmacije.

Na kaštelanski postaji ga je čakal posebni dvorni vlak, s katerim se je ob 14.03 odpeljal iz Dalmacije proti Zagrebu.

Huda železniška nesreča v Šiški

Ljubljana, 9. avgusta.

Včeraj zvečer ob pol devetih se je v Šiški na gorenjski progi pripetila huda nesreča, ki je močno prizadela židarskega delavca 30-letnega Pavliča Janeza iz Sv. Ane v Slovenskih goricah. Pavlič je šel po progi iz svoje delavske barake v Jesenkovi ulici, v bližini stavbe g. Novaka v Šiški, kjer je zaposlen. Kako se je nesreča zgodila, nihče prav ne ve, niti ponesrečenec sam ne, ki ga je danes naš sotrudnik obiskal v bolnišnici. Pavliča je nenadoma zgrabil monakovski vlak, ki prihaja iz Jesenice v Ljubljano po osmih zvečer. Pavlič je sredi med tiri nezavesten obležal. Policija je takoj obvestila reševalno postajo ter so Pavliča reševalci z avtomobilom prepeljali v bolnišnico. Šele jutraj se je Pavlič dobro zavedel. Pavlič ima zlomljeno levo nogo, desno roko pa odrezano v zapestju, polomljena ima tudi vsa rebra, po obrazu pa je strašno zatečen, ves v ranah in podplutah. Pavlič je samski ter ima v Slov. goricah mater, za katero je moral skrbeti s svojimi zaslužki. Pri pobiranju Pavliča med tiri na progi so našli odrezano njegovo roko 3 metre daleč od nesreče.

Delavski tabor nad Sostrem

Ljubljana, 9. avgusta.

Pri Sv. Urhu nad Sostrom se je včeraj dopoldne vršil zelo obiskan ter dobro pripravljen delavski tabor za delavstvo iz Sostrega, D. M. Polja

in okolice. Na taboru je bilo okrog 2300 ljudi, samih zavednih delavcev, ki so v sprejedu prišli k Sv. Urhu. Tam je daroval na prostem sv. mašo g. Terčelj Filip, vsa množica delavcev pa je med mašo pela. Ves zborovalni prostor je bil lepo okrašen z zelenjem, v sprejedu in pri sv. maši pa je poživljala razpoloženje delavska godba iz Sostrega.

Po sv. maši je bil tabor, ki ga je uvedel predsednik večše skupine JSZ g. Pangršič, potem je v imenu centrale JSZ govoril g. predsednik Zumer, iz Kamnika g. Stare, iz Tržiča pa g. Dacar.

Govorili so potem še delavec Pavšič iz Sostrega, minister Gosar o delu v strokovnih organizacijah ter njegovemu pomenu za skupno borbo in uspeh, ter končno še g. Jurač iz Celja. Popoldne si je večina zbranega ljudstva pod vodstvom svojih tovarišev iz D. M. v Polju ogledala tovarniške naprave v Vevčah, potem pa je bila delavska veselica na Friškovicu.

37 držav odgovarja na mirovni poziv

Washington, 9. avgusta. AA. Na poziv ameriškega državnega tajnika za zunanje zadeve Hulla za ohranitev miru in zboljšanje splošnega položaja s pomočjo vojaške in gospodarske razorožitve, je odgovorilo doslej 37 držav. Vsi ti odgovori so bili že objavljeni in vse države se v glavnih potezah strinjajo s smernicami, ki jih je Hull nanizal v svojem pozivu. Posebno navdušen je odgovor francoske vlade. Berlin, Rim, Tokio in Valencia pa doslej še niso odgovorili.

Vesti 9. avgusta

Himno pariške svetovne razstave po besedilu pesnika Paula Valéryja je uglasbil judovski bogoslovec Imre Weiss iz Nitre na Slovaškem.

Svetovnega judovskega kongresa v Zürichu se je uradno udeležil tudi jugoslovanski konzul.

Nov demokratični volilni zakon bo baje dobila Bolgarija. Ta zakon v sofijskem notranjem ministrstvu menda že izdelujejo.

700-letnico Berlina bodo praznoval ta teden. V proslavo tega jubileja sta vlada in občina organizirali velike prireditve vseh vrst.

Pri padu sovjetskega potniškega letala, ki vzdržuje letalsko zvezo med Moskvjo in Prago, sta našla smrt dva češkoslovaška častnika ter trgovinski ataše italijanskega poslanstva v Moskvi.

Voditelja španskih trockistov Andrea Nina, ki je bil več let osební tajnik Trockega, so po poročilu pariškega »Oeuvre« pred nekaj dnevi ustrelili.

Rdeče zastave bodo dovoljene spet na Finskem po novem zakonu o zastavah, ki bo doseganje ostre odredbe omilil.

Vdovo maršala Pilsudskega je obiskal papeški nuncij v Varšavi msgr. Cortesi in ji dejal, da Cerkev ne bo nasprotovala temu, da pokojni ostanki bivšega voditelja Poljske dobe tisto mesto, ki ga zaslužijo.

23.000 avtomobilskih delavcev v Chryslerjevih avtomobilskih tovarnah v Detroitu je stopilo v stavko.

Odprta pisma nemškimi ministrom je v hitlerjevski državi prepovedano pošiljati, tako je izjavil na razpravi proti pastoru Dibbeliusu v Berlinu minister Kerll.

Ameriški protovoljci ne bodo smeli iti na Kitajsko, tako je odločilo washingtonsko zunanje ministrstvo. Prosvoljci so v San Franciscu že organizirali mednarodno brigado za pomoč Kitajcem.

Narodne socialiste kar naprej aretirajo avstrijska policija. Zadnje dni je zlasti po letovskih krajih prišla veliko mladih ljudi, ki so izrabljali navzočnost tujih gostov za hitlerjansko propagando.

4000 žensk, otrok in starčkov bo iz Madrida odpeljal mednarodni Rdeči križ. Švicarska vlada je za to že dala 80.000 frankov.

20 let po 20 milijonov dolarjev za zidanje delavskih hišic bo po sklepu ameriškega senata dajala vlada Združenih držav. Tako bo pomagala 850.000 delavcem iz stanovanjske stiske. Poleg tega bo vlada dala raznim mestom in občinam še posebej 700 milijonov dolarjev posojil.

Kongres mednarodne študentske zveze se je začel v soboto v Parizu v navzočnosti francoskega prosvetnega ministra Jeana Zaya. Kongres se udeležuje 250 odposlancev iz 40 držav.

Italijanski zunanji minister grof Ciano naj bi po nekih vesteh šel v kratkem na odhodi na Škotsko, kjer bi se sestal z angleškimi ministrskimi predsednikom Chamberlainom.

Letošnji manevri avstrijske vojske bodo od 20. avgusta do 4. septembra po različnih krajih na Spodnjem Avstrijskem. Zaključnega dela se bo udeležil tudi zvezni kancler dr. Schuschnigg.

Največ vojnega materiala v USA je pretekli mesec kupila Kitajsko, zlasti letal in letalskih motorjev. Za njo pride Japonska, za Japonsko pa Mehika, ki kupuje za špansko ljudsko fronto.

Bivši španski kralj Alfonz XIII. dospel jutri na krajši odhodi v Poreče ob Vrbskem jezeru.

100 romunskih bivših bojnikov je včeraj prišlo v Rim, kjer bodo nekaj časa gostje italijanske bojovniške zveze.

Zaradi razmer na Daljnem vzhodu bo brat japonskega cesarja princ Čičibu končal svoje potovanje po Evropi dosti prej, kakor je mislil in bo v kratkem odpotoval nazaj na Japonsko.

Ravnovesje v francoskem državnem proračunu se je poročilo doseči sedanjí vladi, je v nekem govoru v soboto izjavil predsednik Chautemps. Ravnovesje je za zdaj šele v načrtih na papirju, treba pa bo dobiti tudi denar.

Zaradi izгона treh nemških častnikov iz Londona bo nemško poslanstvo ostro ugovarjalo pri angleški vladi, češ da je izgon neupravičen.

Kongres poljskih legionarjev se je začel včeraj v Krakovu. Udeležujejo se ga predsednik vlade Chladkowski, člani vlade ter maršal Rydz Smigly. Legionarji so 1914 prvi začeli osvobodilni boj za Poljsko izpod ruskega jarma, ko so kot organizirana enota vstopili v avstrijsko vojsko.

Zaradi zbližanja med Anglijo in Italijo so zadovoljni tudi Turki, kakor prča pisanje turških listov, ki upajo, da bo Anglija v kratkem priznala italijansko zasledbo Abesinije.

Neki angleški parnik se je zaletel v belgijsko izletniško jadrnico »Princesse Mary José«, ki je vozila 500 gostov, med njimi 350 deklet. Parnik je jadrnico z velikim naporom privlekel do pristanišča Dunquerque.

Predsednik izvršilnega odbora sovjetske republike Alehazije Jakoba in bivšega prosvetnega komisarja v tej državi Zankirija je sovjetski kongres proglasil za sovražnika naroda.

Tri oklopne križarke za Sovjete bodo gradile ameriške ladjedelnice, če bo to dovolila vlada. Sovjetska komija, ki naj bi sklenila potrebne pogodbe, je že v Newyorku.

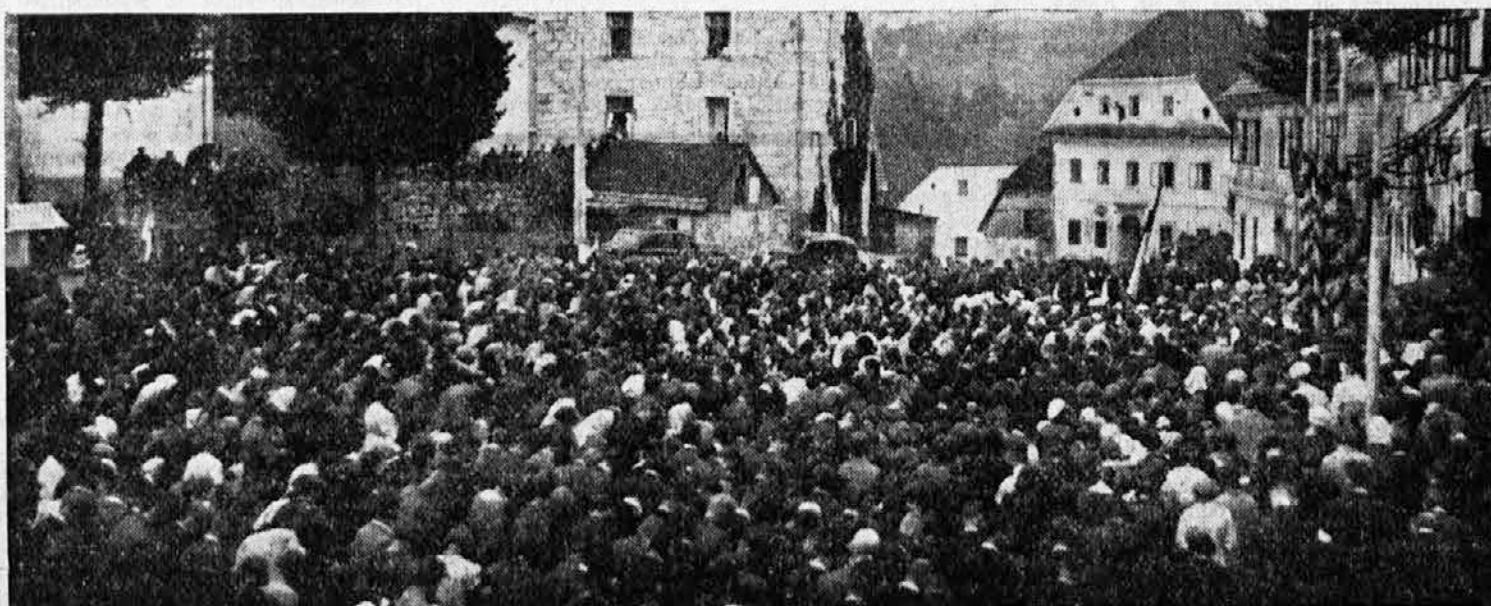
Cetvorčrke je rodila v noči od sobote na nedeljo neka gospa Kingwordova v Brandonu v Srednji Angliji. Vsi otročki so moškega spola in zdravi.

Vojvoda in vojvodinja Kentška sta v soboto prišla na Korosko v grad Čajno, ki ga je kupil vojvoda Windsorski za svoje stalno bivališče.

Ukrajinsko športno zvezo so razpustile poljske oblasti, češ da je separatistična in protidržavna. To je novo neprevidno dejanje poljske vlade, ki bo napeto razmerje med tlačeniimi Ukrajinci in gospodujočimi Poljaki še bolj zaostrilo.

Načrti za osamosvojitve Italije pri izdelovanju celuloze, katero je dosedaj morala Italija vedno uvažati, je odobril Mussolini. Pri izvedbi načrta bodo sodelovale vse industrijske in kmetijske italijanske organizacije.

Za premirje med francoskimi političnimi strankami se je zavzemal včeraj predsednik republike Lebrun na nekem banketu, češ da ne gre, da bi stranke z medsebojnim bojem zavirale obnovitveno delo vlade.

Tabor za taborom navdušnje nedeljo za nedeljo slovensko ljudstvo. Slika nam kaže pogled na del množice, ki se je udeležila veličastnega notranjskega prosvetnega tabora preteklo nedeljo v Cerknici. Pri maši na trgu in pri zborovanju je bilo navzočih nad 4000 ljudi.

Bolgar s čudnimi dvojčki

V neki kliniki v Sofiji so imeli čudovit slučaj, za katerega se že zanimajo zdravniki vsega sveta. Pod kirurški nož je namreč prišel neki kmet, ki je že deset let čutil nekako neugodno tiščanje v svojem drobovju. V začetku je imel na levi strani nad kolkom le majhen izrastek v velikosti oreha, ki pa je začel neprenehoma rasti in je dosegel že toliko velikost, da ubogi kmet ni mogel več delati in le s težavo hoditi. Zdravnik mu je izrastek, ki je tehtal celih šest kilogramov in pol in bil dolg 60 cm in širok 30 cm, izrezal, obenem pa našel še enega podobnega, a precej manjšega pod levim krilom pljuč.

Po operaciji je zdravnik z nekim svojim tovarišem oba izrastka natančno preiskal z mikroskopom in v veliko začudenje vsega zdravniškega sveta ugotovil, da sta izrastka dvojčka, ki imata, zlasti večji, popolnoma razvite notranje organe. Večji izrastek ima možgane bolj razvite kot na-

vaden novorojenec, drobovje pa je podobno že drobovju kakšnega petletnega otroka. Nepopolne so samo kosti — ima le tri rebra — in udje, ki jih menda sploh ni. Manjši izrastek se je, kot se pri dvojčkih navadno dogaja, odločil od prvega in se samostojno razvijal dalje, a je vsled velikih zaprek dosegel le velikost jabolka.

Narava je torej s tem edinstvenim slučajem pokazala, da se morejo navadne celice moškega telesa razviti v precej popoln telesni sestav; vendar vsi znanstveniki trdijo, da je to mogoče le z oploditvijo. Kako pa je prišlo v tem primeru do oploditve in do razmeroma tako popolnega razvoja celice v organizmu, je še uganka, s katero si bodo učenjaki lahko še nekaj časa belili glavo. Jasno pa je, da je narava pokazala del svojih skrivnosti, o katerih se do sedaj ni še nikomur sanjalo, učenjakom pa se s tem odkrila nova polja znanstvenih raziskovanj. (g)

Najznamenitejša predavateljica ameriškega radia

Vsako sredo govori gospa Rooseveltova po radiu vsemu ameriškemu narodu. Vendar nima nikakih blestečih in visoko donečih govorov, ampak čisto navadno domače kramljanje, s čimer se je ljudstvu še posebno priljubila. Kramlja pa o vseh mogočih zanimivih vsakdanjih vprašanjih, ki jih prej narekuje svoji tajnici, da jih natipka.

Pravijo, da ima izvrsten glas za radio. Z glasom zna izredno dobro podčrtati važna mesta svojega predavanja, brez vsakega nepotrebnega in za glas škodljivega razburjanja; govori počasi in zelo jasno. Saj pa ima tudi dobrega učitelja. Njen mož namreč vneto poslušal njene pogovore doma; ko pa se ona vrne iz studia, ji lepo prijazno pove, kaj je bilo prav in dobro, kaj bi morala izboljšati, na kaj bolj paziti itd. Ona pa ga, kakor pravijo — mirno poslušala in njegovo sodbo upoštevala; tako se je povzpela do mesta najboljših predavateljic.

Pa tudi zasluži imenitno. Za vsak radiofonski pogovor dobi 4000 dolarjev (200.000 din), ki pa jih sploh ne vzame v roke, ampak vsak ček izroči

Ceste v evropskih državah

Francija ima menda največ cest v Evropi. Njihova skupna dolžina znaša 650.000 km. Za njo je Anglija, ki jih ima 286.000 km; nato Nemčija 240.000 km, Španija 80.000 km in Italija 25.000 km. Če bi prehodil ali prevozil vse francoske ceste, bi naredil pot iz zemlje na luno ter nazaj ali pa bi prišel osemnajstkrat okoli zemlje. Dolžina angleških cest je sedemkratna pot okoli sveta po ravniku (ekvatorju), nemških šestkratna, španskih dvakratna; če pa bi spravili vse italijanske ceste v eno samo, bi po njej prišli iz Italije nekako čez Indijo, Kitajsko, Sibirijo in Alasko v Kanado ali pa naravnost čez severni tečaj nekam v Pacifik v bližino Avstralije. (g)

Kolo s propelerjem. — Spet v Ameriki.

Jakob Wassermann:

7

Zlato iz Caxamalce

Zato je rekel Atahualpa, da mu hoče dati prostost, če more on za to v resnici plačati toliko zlata, kakor trdi. Zahteval je kos rdeče krede in ko so mu jo prinesli, je potegnil v višini, ki jo je označil Inka, črto čez štiri stene. Prostor je bil širok sedemindeset čevljev, dva in petdeset čevljev dolg in rdeča črta na steni je tekla devet in pol čevlja nad tlemi. Ta prostor naj bi napolnili z zlatom. Inka je zahteval za to čas dveh mesecev. Pogoje je napisal tajnik Xeres in listino so opremili s pečatom.

Bili smo tako razburjeni od pogajanja in sklenjene pogodbe, da so naši glasovi lepetali in obrazi žareli kot v vročici, ko smo se o tem razgovarjali. Dvomili smo; dvomi so bili pomešani s tesnobo in zagatnim upom. Prav kmalu se je razširila v šotoru ta novica; vojaki so se obnašali kot blazni od veselja; predajali so se najbolj razkošnim sanjam bodočnosti in spanec in igra in potrata časa so jim postali v nadlego.

In tudi meni se ni godilo drugače.

XII.

Brž ko je bil dogovor končan, je Inka poslal brze sle v vsa mesta svoje države s poveljem, da naj vzamejo zlato orodje in posode iz kraljevih palač, svetišč in vrtov in javnih poslopij ter brez odlašanja prinesejo v Caxamalco.

Razdalje so bile velike, čeravno so postale radi bistroumno urejene službe tekačev že manj občutne kot v naših deželah. V začetku so prihajale pošiljke le redko. Čez teden dni pa so prihajale vsak dan znatnejše množine, ki so jih odlagali v zakladnico, katero sem dal strogo zastražiti.

Zvečer je Inka zmirom stopil na prag sobane, v katerem se je nahajalo iz vseh provinc njegovega kraljestva prineseno zlato, premeril je z mirnim pogledom še prazno ploskev sten in zdelo se je, da računa, kako daleč je še do rdeče linije zgoraj, ki je bila črta njegove usode. Kolikor tudi je dnevno dotekalo bleščeče se kovine, vendar se je zdelo, da se tako počasi množi.

Ce je dvignil oko od roba zlate mase do neizmerne črte, je bilo kot da deli prazen vmesni prostor v število dni, ki so ga ločili od svobode. In okoli njega so stali molče in žalostni njegovi služabniki in služabnice in so čitali iz njegovih ljubljanih potez, zakaj pod njimi ni besed. Kajti za mnogo ni bilo besed med njimi, kar smo mi drugače ustvarjeni mogli brez truda označiti in kar je bilo vendar brez vsebine.

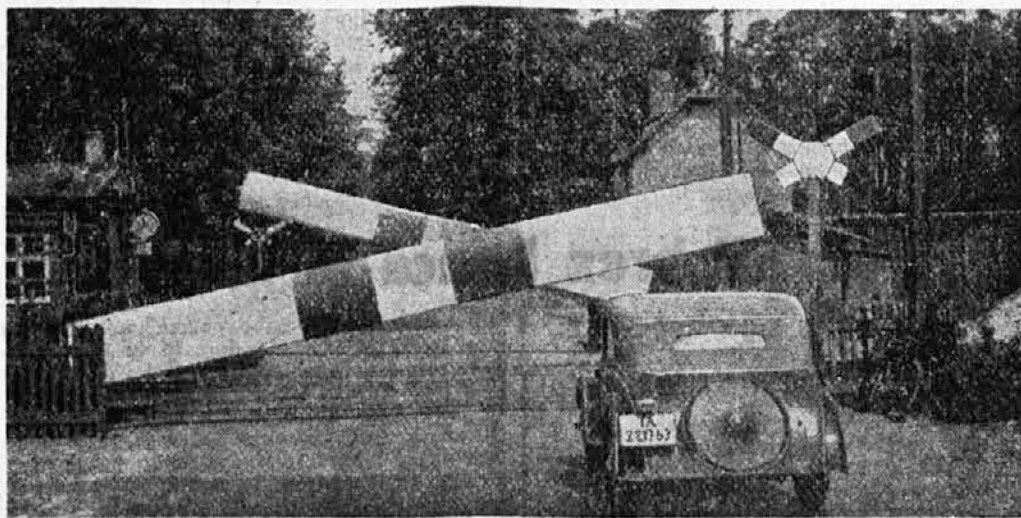
Težko mi je podati pojem o svojih občutkih in še težje tudi le označiti, kakšne kakovosti so bila ta, ki sem jih slutil v prsih Atahualpe, čigar oseba in bistvo sta od ure do ure in od dne do dne močnejše vzbujala moj nemir in mojo skrb. Ne vem, kaj je bilo, jedra ne morem povedati; često se mi je zdelo, kot da se moram splaziti vanj, da bi spoznal nje-

Italija časti Marconija

V Italiji je nastalo pravo tekmovalstvo v tem, kdo bo lepše in dostojneje počastil spomin velikega učenjaka. Mnoga mesta so že prekrstila svoje najlepše ulice na Marconijevo ime. Celo vatikanska država, ki ima menda samo štiri ulice, je eno imenovala po njem. — Neka hranilnica v Turinu je razpisala Marconiju na čast 100.000 lir nagrade za posebno raziskovanje in odkritja iz elektromagnetnega področja. — Povsod zbirajo prispevke za postavitev kakšnega spomenika. Najhujše je seveda v Rimu, kjer mu nameravajo postaviti ogromen narodni spomenik, ki bi poleg Marconija počastil tudi Italijo. — Najbolje pa je storila ona hranilnica, ki je obljubila vsem otrokom, ki so bili rojeni v Italiji na dan Marconijeve smrti, hranilno knjižico s precej čednim zneskom, ki bo lahko še dokaj narasel, preden bodo otroci toliko odrasli, da ga bodo lahko porabili. (g)

Ženska - škof

V Ameriki je neka častitljiva gospa, ki se lahko ponaša z dostojanstvom, kakršnega nima nobena druga ženska na svetu. Pa ga menda tudi zasluži. Alma White, protestantovska »škofica«, je strahovito navdušena, odločna in neutrudljiva pastirica duš. Postavila je že 49 cerkva, 3 zavode, 2 radioodajni postaji, 4 mesečne časopise (magazine). Denar za gradnjo svojih ustanov hodi sama pobirati, neprestano je na potu, kjer vzpodbuja in navdušuje svoje vernike. Dasi ima že 75 let, je še mladostno sveža in goreča, sama vodi svoj avtomobil ter samo na službenem potovanju prevozi do 70.000 km na leto.

Izredno težke zapornice, kakršne bodo napravili, kakor pravijo, na vseh železniških prehodih v Nemčiji.

„Tisoč in ena noč...“

Kdo še ni slišal čudovitih pripovedk iz »Tisoč in ena noč«, ki opisujejo bajno bogastvo in sijaj indijskih ali perzijskih zakladov po razkošnih dvorcih šahov ali maharadž? In vendar opisi pravih palač nikakor niso prosti izrodki domišljije, temveč so le slabi posnetki resničnega sijaja, ki se nikakor ne da podrobno opisati.

Tisti Evropejci, ki so imeli priliko na lastne oči občudovati neverjetni blesk indijskih dvorov, trdijo, da je resničnost daleko dosegla vse njihove sanje, ki so si jih ustvarili ob branju indijskih, oziroma perzijskih pravljic. Videli so palače z marmornja, dvorane z pozlačenimi stenami, težkimi, debelimi dragocenimi preprogami in čudovitimi tipkami. Videli so mogočnike s turbani, okrašeni z najredkejšimi in večkrat edinstvenimi dragulji. Najveličastnejši prizor pa so občudovali na indijski narodni praznik Ganges Ghat, ko pridejo po mestu najpestrejšo procesijo, kar jih je sploh mogoče videti. V soncu se svetlikajo razni majhni in veliki bobni, cimbal, zvončki in številno drugačno glasbeno orodje; v vetru plapolajo nepregledne vrste zastav in praporov; množice, oblečene v najbolj kričeče barvane obleke, se previrajo po ulicah in brezmejno navdušeno kriče in pozdravljajo svojega maharadžo, vrhovnega gospodarja in kneza, ki veličastno jezdi na svetlem slonu, bogato okrašenem in težko opremljenem.

Slona, ki sme nositi edino kneza in nekaj izbranih postavnih in zanesljivih priganjačev, začnejo že na vse zgodaj pripravljati za svečanostni sprevod. Najprej ga vsega pošteno umijejo, potem ga na določenih mestih pobarvajo z rdečimi, zelenimi in modrimi risbami, ki imajo svoj poseben

pomen. Nato vsega namazijo z dragocenim dišečim oljem, nakar se začne šele pravo »sedlanje«. Na hrbet mu pogrnejo krasno, z zlatom vezeno preprogo, na katero postavijo nekako kočico ali nosilnico za maharadžo. Okla mu vtaknejo v nožnice iz čistega zlata, k sta na koncu priostreni, zavijani navzgor in lepo umetniško izrezljani.

Na čelu nosi slon z zlatom in srebrom bogato pretkan državni grb, na katerem kar mrgoli dragih kamenčkov. Nad grbom je pogrnen širok škrlaten plašč z zlatimi zvezdami. Na tilniku sedi na razkošni blazini priganjač, pred njim pa, vrhu slonove glave, sta dva iz zlata sklesana leva. Okrog slonovega vratu je mogočna zlata veriga, na kateri so številni veliki okraši iz biserov, smaragdov, rubinov in diamantov.

Res čudovit mora biti pogled na to ogromno žival, ki tako ravnodušno razkazuje vse, kar si ljudje morejo najdragocenejšega misliti. Vso slonovo opremo na dan svečanostnega spreveda cenijo na 15 milijonov din.

Učiteljica je govorila otrokom o higieni in razlagala, kako je nezdavno in celo nevarno poljubljati živali. »No, Jakec, ali mi lahko poveš kak primer?«

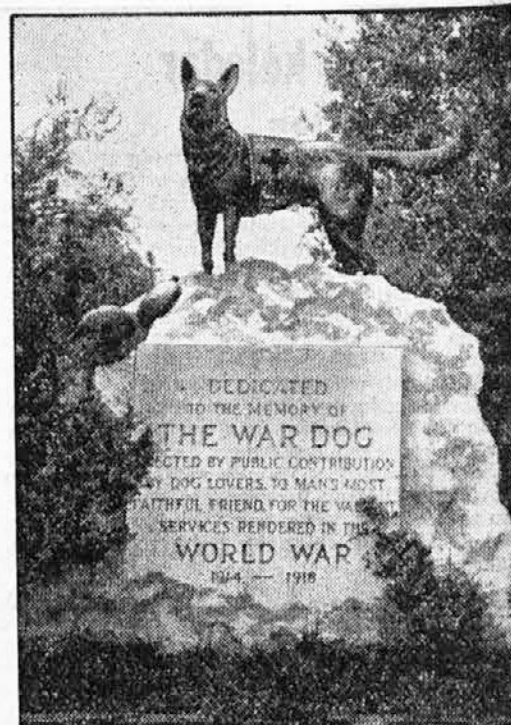
»Da, gospodična! Moja teta je vedno poljubljala svojega psička.«

»In kaj se je zgodilo?«

»Poginil je.«

govo srce in globino njegovih misli; njegova čudovita človečnost mi je vlivala tako nežnost, da je povzročala bolečino, če si se je dotaknil, od čegar nisem mogel odtrgati očesa in misli in kar me je prekrilo kot z meglenim pajčolanom.

Najprej mi je bil le gospod zlata, nesrečno mogočen, v temnem poganstvu nesrečno zamrežen in predan hudobnim duhovom in nisem se spraveval, s kakšno pravico sem ga preklinjal, jaz, ki me je neprestani pogled na zlato razrval kot žgoč strup in čigar možgani niso vedeli za nič drugega kot za zlato in sij in obljube zlata in polteno razkošje, ki naj bi ga zlato prineslo. Nato je moja duša pronicala s posebno silo v njegovo, tako da sem to čutil kot prokletstvo in kmalu kot višji glas in kot nekaj, kar povzroča težo vesti in žalost. Tedaj sem bil včasih tako rekoč dvojen, on in jaz v enem in zlato me je težilo in njegova duša me je težila; kako naj bi to objasnili? Videli sem, da mu ni dajala opravila samo skrb in poizvedovanje po naraščanju zlata; čisto nekaj drugega ga je naprezalo in mučilo: naša navzočnost, naš bit in delo. To sem polagoma z gotovostjo doagal. Začelo se je z radovednostjo; jezik, zvok glasov, korak in kretnja, jeza in smeh, noša in običaj, vse to je bilo tako različno, da mu je zapiralo sapo, nedoumljivo kot svet za soncem, prezirljivo in grozno neprijetno vsako do skrajnosti in tako, da ni mogel ločiti drugo od drugega. Ako je gledal v naše obraze, ki so bili podobni ustrojenemu usnju in ga je zadel pogled tega ali onega, pogled, v

V New Yorku so napravili vojaško pokopališče, kjer so pokopali vojaški psi, ki so se odlikovali v svetovni vojni. Pokopališče je visoko na pobočju in je tako vidno daleč naokoli. — Brez pripombe!

Tihotapska iznajdljivost

Znano je, kako neizprosne so nemške oblasti proti vsakomur, ki bi hotel spraviti nemški denar v inozemstvo. Toda človek ni, žalibog, nikjer tako iznajdljiv, kakor tam, kjer je njegov denar v nevarnosti, oziroma, kjer upa, da bo čim več zaslužil. Tako se je raznim denarnim mogočnikom kljub ostrim prepovedim posrečilo, da so spravili težke vsote čez mejo.

Neki tak mogočnej, ki je imel za 800.000 mark vrednostnih papirjev neke francoske družbe, je družbi sporočil, da je pri neki selitvi papirje izgubil, povedal je številke tistih papirjev in prosil, da jih razveljavijo. Nato pa je papirje sežgal, se odpeljal v Pariz in tam dobil in naložil v banki nove delnice, ki mu jih je družba izdala mesto prvih.

Nekdo drug je spravil svoje premoženje iz Nemčije v podobi platinskih vijakov in drugih sestavnih delov svojega starega avtomobila, katere je vse sam izdelal. Platina pa je še dražja kot zlato, tako da je lahko v majhni popolnoma neopazni obliki prenesel ogromno premoženje.

Spet drug je prodal svojemu prijatelju onkraj meje nekaj starih kljuset, katere je prej nakrmil z ovsom, pomešanim z zlatom. Kljuseta so seveda poginila, toda že na drugi strani meje, kjer je bilo zlato že na varnem. — Mogočnikom seveda vedno vse uspe, saj pa drugim v pretežni večini ne!

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. — Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 9. avgusta: 12 Uvertura (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Cas, spored, obvestila — 13.15 Pesmi in plesi iz Španije (plošče) — 19.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Lik pokolnoga nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča (Josip Jagodica, ravnatelj škofijskega ordinariata) — 19.50 Zanimivosti — 20.00 Laska glasba na dveh klavirih (plošče) — 20.10 Letošnja knjižna izdaja Slov. šolske matice (g. prof. Etnin Boj) — 20.30 Prenos simfoničnega koncerta iz Dobrne (dirigent A. Noffat) — 22.00 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Ura lahke glasbe (šrnel Kolčev).

Drugi programi

Ponedeljek, 9. avgusta: Belgrad-Zagreb-Dunaj: 19.05 Verdijeve opere »Falstaff« (iz Solnograda) — Budimpešta: 18.30 Koncertni orkester, 20.20 Ciganska glasba, 21.35 Opera »Otello« — Trst-Milano: 17.15 Violina, 21. Izbrana glasba, 22.10 Igra — Rim-Barl: 21. Vokalni in pianinski koncert — Praga: 19.25 Zabavni koncert, 20.55 Orkestralni koncert — Varšava: 20. Zabavni koncert, 22. Simfonični koncert — Königsberg-Hamburg: 20.10 Vojaska godba — Lipsko: 21.15 Družnanski skladatelji — Monako: 19. Plesna glasba, 21.10 Italijanska violinjska glasba — Bukarešta: 20.35 Komorna glasba, 21.10 Vokalni koncert, 21.45 Nočni koncert.

katerem ni bilo niti sramu niti zatajevanja, tedaj se je prestrašil kot pri dotiku česa nečistega.

Odkar pa je ležalo zlato v hiši in smo vsi, od voditelja do zadnjega vojaka najemnika željno stražili njegovo kopičenje, sta ga napolnjevala strah in groza pred nami in često v taki stopnji, da je zaprl oči, če je katerega izmed nas opazil. To je resnica, to sem sam izkusil.

Več naših vojakov je stalno oblegalo okno, ki je bilo omreženo in je s steklenimi očmi strmelo v prostor. Vohali so zlato, pokušali so ga, to sem vedel, saj je bilo z menoj ravno tako. Včasih je prišel kateri v bližino sobe, ogledoval rumenoplamenasti zaklad in njegove poteze so se skrčile v strašen izraz med nežnostjo in gladom; njegova roka je napravila kretnjo prijema in njegov pogled je švigal na stran kot da se boji, da je kdo drug tukaj, ki bi ga prehitel. V vsakem izmed njih je bil strah, da bi ga drug ne prehitel; to je bilo i v meni.

Neredko sem opazil, da je Atahualpa ponoči, ko so njegovi zvesti spali, sedel pokonci in prisluškoval. Z mirom je bilo namreč tedaj slišati neko prasketanje in polzenje, momljanje in šumljanje in če je slučajno svetil mesec in je njegov žarek obsvetljeval zlato, sem videl pohlepno razprte oči, v katerih je bil medel odsev sijaja zlata in meseca in podobni so bili živalim, ki se plazijo po skritih poteh h koritu, iz strahu pred drugimi živalmi, ki so močnejše,